

BACHELOROPPGAVE

Barnets medvirkning i barnevernets
undersøkellesfase

The child's participation in the child welfare
service's investigation phase

Kandidatnummer 454

BSV5-300

Bachelor i barnevern

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Institutt for velferd og deltakelse

Antall ord: 7968

16. mai 2022

Abstract

The purpose of this thesis is to look at opportunities and challenges regarding children's participation in the child welfare service's investigation phase. To answer this, I have used a literature study as method, where I have searched for information that is relevant for this issue. Here I found articles and reports that I have included, with the help of theoretical perspectives discussed how children's participation works in the child welfare investigation phase. My findings show that children experience varying degrees of participation, but a large proportion of children experience little to none participation

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 <i>Problemstilling og min forforståelse.....</i>	4
1.2 <i>Oppgavens oppbygging.....</i>	5
1.3 <i>Begrepsavklaring:.....</i>	5
1.3.1 <i>Medvirkning</i>	5
1.3.2 <i>Barnevernets undersøkelsesfase</i>	6
1.3.3 <i>Barnet.....</i>	6
1.4 <i>Juridiske rammer for barns medvirkning i undersøkelsesfasen.....</i>	6
2.0 Teori og kunnskap om barns medvirkning i barnevernet.....	7
2.1 <i>Om medvirkning i barnevernet.....</i>	7
2.2 <i>Betydningen av barns medvirkning</i>	8
2.3 <i>Barneperspektiv og barnets perspektiv.....</i>	9
2.4 <i>Barns sosiale deltakelse - sett i lys fra en sosiokulturell teori</i>	10
2.5 <i>Barrierer for barns deltakelse i barnevernet.....</i>	11
3.0 Metode	12
3.1 <i>Valg av metode.....</i>	12
3.2 <i>Min søkeprosess.....</i>	12
3.3 <i>Mine artikler og rapporter i denne studien.....</i>	14
3.4 <i>Litteraturhierarki.....</i>	14
3.5 <i>Kildekritikk.....</i>	15
4.0 Presentasjon av artikler med funn	16
4.1 <i>Artikkel 1</i>	16
4.2 <i>Artikkel 2</i>	17
4.3 <i>Artikkel 3</i>	19
4.4 <i>Artikkel 4</i>	20
5.0 Drøfting.....	21
5.1 <i>Muligheter for barns medvirkning.....</i>	21
5.2 <i>Utfordringer for barns medvirkning.....</i>	23
6.0 Avslutning	25
7.0 Litteraturliste:	26
Vedlegg 1 - Søkelogg	29
Vedlegg 2 - Kritisk vurdering av artikler	30

1.0 Innledning

I denne oppgaven har jeg skrevet om barns medvirkning i undersøkelsesfasen. I løpet av 2021 mottok barnevernstjenester i Norge bekymringsmelding om 47 200 barn, hvor 41 800 startet med undersøkelse (Bufdir, 2022). Barn sin rett til medvirkning er en grunnleggende rettighet, og noe som er nedfelt blant annet i Grunnloven § 104, FNs barnekonvensjon artikkel 12 og en rekke andre lover i barnevernloven (Grunnloven, 1814; FN, 1989; Barnevernloven, 1992). Lovverket og rettighetene forteller noe om hvor viktig medvirkning er, likevel er det rapporter som viser at barn ikke får medvirke. I Norges offentlige utredning (NOU) viser det seg at flere barn har fått medvirke i liten grad i sin sak, eller ikke fått medvirket i det hele tatt (NOU 2017:12, s. 106). I yrket som barnevernspedagog vil det være nødvendig med kunnskap om barns medvirkning og hvordan man kan legge til rette for det.

Det er enighet i samfunnet om at medvirkning er viktig for barn, og noe som det er stort søkelys på. Innenfor barnevernet har det vært stor oppmerksomhet rundt medvirkning de siste årene, noe som har gjort at lovverket på feltet har blitt styrket (Paulsen, 2022, s. 15). Dette henger sammen med at vi har fått økt forståelse for at barns rett til medvirkning kan gi barnet følelsen av autonomi, kontroll og økt selvfølelse. Samtidig kan man se at det kan være utfordrende for barnevernstjenesten å legge til rette for gode medvirkningsprosesser, noe som både bruker- og interesseorganisasjoner, forskere og tilsynsmyndigheter har påpekt (Paulsen, 2022, s. 13).

1.1 Problemstilling og min forforståelse

Gjennom bachelorutdanningen har vi hatt søkelys på barns medvirkning, viktigheten av det og konsekvenser ved at barn ikke får medvirke. Vi hadde besøk av Barnevernsproffene første året på bachelorutdanningen, hvor de fortalte om sine opplevelser med barnevernet og kom med råd til oss som skal bli barnevernspedagoger. Det som gjorde sterkest inntrykk på meg var historiene deres om medvirkning. Flere av ungdommene fortalte at saksbehandler ikke la til rette for medvirkning, noe som gjorde at de følte seg maktesløse. Jeg har ingen tidligere jobberfaring i barneverntjenesten, men har gjennom praksis i barneverntjenesten siste året på bachelorutdanningen bemerket meg hvor mye makt man har som

saksbehandler. Det fikk meg til å tenke over viktigheten med at man inkluderer og samtaler med barnet. Det har vekket min interesse for å undersøke hvilke muligheter og hvilke utfordringer er det som spiller inn på barns medvirkning i *undersøkelsesfasen*, og har derfor endt med følgende problemstilling:

Hva er muligheter og utfordringer for barns medvirkning i undersøkelsesfasen?

1.2 Oppgavens oppbygging

Jeg starter oppgaven med presentasjon av problemstilling og min forforståelse, deretter forklarer jeg noen sentrale begreper under *begrepsavklaring*. Jeg viser til relevant lovverk, før jeg presenterer teori og kunnskap om barns medvirkning i barnevernet, som er relevant i forhold til min problemstilling. Videre gjør jeg rede for valg av metode og gir en beskrivelse av min søkeprosess for å finne forskningslitteratur. Jeg viser til artiklene og rapportene jeg har funnet, presenterer mitt litteraturhierarki, samtidig viser til kildekritikk i forhold til forskningslitteraturen jeg har valgt ut. Deretter skal jeg gi en presentasjon av mine artikler med søkelys på artiklenes funn, før jeg drøfter oppgavens problemstilling ved hjelp av funn i artiklene og teori. Til slutt har jeg skrevet en avslutning med en kort oppsummering av oppgavens hovedtrekk.

1.3 Begrepsavklaring:

Jeg skal i denne delen gi en kort innsikt i hva medvirkning er og om undersøkelsesfasens gang, da dette er sentralt i barnevernets undersøkelsesfase.

1.3.1 Medvirkning

Jeg bruker ordet medvirkning, ikke brukarmedvirkning i oppgaven for å beskrive barns rett til deltakelse. Det er fordi det er et begrep som ofte brukes i barnevernet og i lovverket i Norge (Barnevernloven, 1992; Paulsen, 2022, s. 16). Paulsen (2022) beskriver medvirkning som en prosess hvor barn inkluderes som samhandlings- og samarbeidspartnere. Barnet skal også gis reel påvirkningsmulighet når det tas beslutninger som handler om barnet sitt liv (Paulsen, 2022, s. 17). Medvirkning er viktig av flere grunner, blant annet for at man sikre gode beslutninger og treffsikre tiltak som er til barnets beste (Paulsen, 2022, s. 39). I Lovdata beskrives det at

hensikten med medvirkning er at barnet skal få nok informasjon, samt ha mulighet til å uttale seg om sine synspunkter. Barnet skal bli hørt, og synspunktene skal vektlegges i tråd med barnets alder og modenhet (Forskrift om medvirkning og tillitsperson, 2014, § 3). Ord som deltakelse, påvirkning og bli hørt kan forstås som medvirkning i oppgaven.

1.3.2 Barnevernets undersøkelsesfase

Når barnevernet foretar en undersøkelse, er målet å få nok dokumentasjonsgrunnlag for å vurdere om lovens vilkår for å sette i gang tiltak er oppfylt (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 97). En undersøkelsesfase foregår gjerne i tre faser: 1)

Informasjonsinnhenting hvor barnevernstjenesten vurderer hvilken informasjon de trenger å hente inn, og hvem den skal innhentes fra. 2) **Informasjonsbearbeidelse** hvor barnevernstjenesten analyserer informasjonen som de har fått inn, sammen med lovgrunnlaget og deres barnevernsfaglige kunnskap. 3) **Konklusjon** hvor barneverntjenesten vurderer om saken skal henlegges eller om de skal sette inn tiltak etter vilkårene i barnevernloven (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 98).

1.3.3 Barnet

Barnet blir omtalt jevnlig i oppgaven. I barnevernloven jf. § 1-3 blir alle barn under 18 år omtalt som barn (Barnevernloven, 1992, § 1-3). Jeg bruker derfor begrepet barnet i oppgaven for barn under 18 år som er omtalt i oppgaven.

1.4 Juridiske rammer for barns medvirkning i undersøkelsesfasen

Barns rett til å medvirke er nedfelt iblant annet barnevernloven, grunnloven og menneskerettighetsloven. Jeg skal her presentere *noen* av de rettighetene barn har til å medvirke og uttale seg i sin sak. I barnevernloven § 1-6 formidles det at alle barn som kan danne seg synspunkter, har rett til å medvirke i saker som berører barnet. Barnet skal få nok informasjon og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med alderen (Barnevernloven, 1992, § 1-6).

I barnevernloven § 6-3 kommer det frem at barn som er 7 år, eller yngre barn som kan danne seg egne meninger skal få informasjon og få mulighet til å uttale seg før det tas avgjørelse i saken. Når barnet er fylt 15 år kan det opptre som part i egen sak

(Barnevernloven, 1992, § 6-3). I 2018 ble det innført krav til begrunnelse i vedtaket. Det betyr at det skal komme tydelig frem hva som er barnets meninger og i hvilken grad barnets mening er vektlagt (Barnevernloven, 1992, § 6-3 a.).

I forskrift om medvirkning og tillitsperson § 7 formidles det at barnevernet har krav til å dokumentere barnets medvirkning i saksbehandlingen. Det skal komme frem om barnet har fått anledning til å medvirke, og hva barnets meninger har vært (Forskrift om medvirkning og tillitsperson, 2014, § 7).

I Grunnloven § 104 kommer det frem at barn har rettighet knyttet til det å bli hørt i spørsmål som angår dem, og at barnets mening skal vektlegges i tråd med barnets utvikling. Dette samsvarer med det som står i FNs barnekonvensjon, artikkel 12 (Grunnloven, 1814, § 104; FN, 1989, Artikkel 12).

2.0 Teori og kunnskap om barns medvirkning i barnevernet

I teoridelen har jeg tatt med meg fagstoff om medvirkning i barnevernet, betydningen av barns medvirkning, samt barneperspektiv og barnets perspektiv. Jeg har tatt med teori om barn som sosiale deltakere sett i lys av sosiokulturell teori, hvor jeg har med teori om barns som sosiale aktører, det å ha et kontekstualiserende blikk versus det å ha et individualiserende blikk, og barn som meningsskapende aktører. Til slutt har jeg tatt med teori om barrierer for barns deltakelse i barnevernet.

2.1 Om medvirkning i barnevernet

Paulsen (2022, s. 14) forklarer at medvirkning i barnevernet handler om mer enn å snakke med barnet. Det handler blant annet om å finne gode verktøy eller samtalemodeller som man kan bruke i møte med det enkelte barnet. Det handler om at barnet skal få god nok informasjon, barnet skal få muligheten til å uttale seg og at man tar barnet sine meninger på alvor, som saksbehandler skal ta med i sine vurderinger. Å legge til rette for medvirkning handler også om å være bevisst på den makten man har som saksbehandler, og ha søkelys på den betydningen medvirkning kan ha for det enkelte barnet. Sett i lys av dette, formidler Paulsen (2022, s. 14) at det handler i stor grad om at barnevernstjenesten bør utvikle en tjeneste som har barnets medvirkning i fokus. En viktig forutsetning for å klare det, er at man som

saksbehandler har en grunnleggende forståelse av medvirkning og dens betydning. Ved at saksbehandler har kunnskap og forståelse om medvirkningsprosesser kan det være med på å legge til rette for at barnet anerkjennes som viktige kunnskap- og samarbeidspartnere. Viktigheten av at saksbehandler skal ha kunnskap og ferdigheter som skal sikre barns medvirkning, er noe som er tydeliggjort de senere årene, blant annet gjennom nasjonale retningslinjer for barnevernspedagogutdanning (Paulsen, 2022, s. 14).

2.2 Betydningen av barns medvirkning

Paulsen (2022, s. 39) forklarer at man trenger kunnskap fra barnet man selv, for å gi god hjelp. Når man får høre om barnets egne beskrivelser kan det bidra til at man som saksbehandler tar avgjørelser på riktig kunnskapsgrunnlag, noe som kan føre til bedre beslutninger og riktig hjelp for barnet. Medvirkning er derfor en nødvendighet for å gjøre en god jobb og for å gi hjelp som er tilpasset det enkelt barn. Som saksbehandler vil det derfor være viktig å anerkjenne den kunnskapen det enkelte barn har om sitt liv, og ikke legge til grunn en generalisert forståelse om hva man tror er til barnets beste, for barnet er ekspert over sitt eget liv. For å fatte gode beslutninger i barnevernet er man avhengig av informasjon fra barnet selv, som skal bidra til et godt beslutningsgrunnlag (Paulsen, 2022, s. 39). Hvis man som saksbehandler ikke lykkes med å få innsikt i barnets egne tanker om sin livssituasjon, formidler Paulsen (2022, s. 40) at det er fare for at viktige forhold ikke blir lagt vekt på i beslutningsgrunnlaget, som kan få store konsekvenser for utfallet i barnets sak. Det vil for eksempel ikke være tilstrekkelig og kun få innsikt i hva barnet tenker om bekymringsmeldingen man har fått, eller tiltaket som skal besluttes. Ofte når saksbehandler snakker med barn er saksbehandler opptatt av det som har kommet frem i bekymringsmeldingen og har søkelys på risiko, som kan stå i veien for å spørre barnets hverdagsliv og identitetsutvikling. Hvis man som saksbehandler klarer å stille åpne spørsmål om barns hverdagsliv, kan det komme frem andre viktige forklaringer fra barnet, enn det som er grunnlaget for bekymringsmeldingen (Paulsen, 2022, s. 40).

I tillegg til å sikre at barn sine rettigheter blir ivaretatt, har medvirkning også en verdi i seg selv, og har positive virkninger for dem som får medvirke (Paulsen, 2022, s. 41). Barn som får medvirke har beskrevet at de føler seg inkludert, verdsatt og anerkjent,

som fører til at selvtilliten kan styrkes. Medvirkning for barnet kan være med på å fremme god helse, resiliens og autonomi. Hvis man som saksbehandler lykkes med å legge til rette for gode samtaler med barnet, kan det skape rom for utvikling av relasjon mellom barnet og saksbehandler (Paulsen, 2022, s. 42). Ved å la barnet få være aktiv deltakende i beslutningsprosessen i barnevernsarbeid, får barnet mulighet til å ta del i en resonneringsprosess hvor barnet kan lære å vurdere ulike alternativer og hvilke konsekvenser de ulike alternativene fører med seg. Det er viktig kunnskap som kan videreføres i livet og til hverdagslige beslutninger, med støtte fra voksne som kan hjelpe barnet til å ta gode valg (Paulsen, 2022, s. 43).

2.3 Barneperspektiv og barnets perspektiv

Bunkholdt & Kvaran (2015, s. 49) beskriver at det har de senere årene vokst frem en interesse for barns stilling i samfunnet, noe som vi kan se gjennom FNs barnekonvensjon og lovverket. Det nye synet på barn, kan man si har et barneperspektiv, fordi man ønsker å inkludere barnet som en handlende aktør og som en aktiv deltaker i sitt liv. Lovverket bygger på et syn om viktigheten av barns egen deltakelse og om å behandle barn som selvstendige aktører i eget liv. «Barneperspektivet» handler om at saksbehandler prøver å reflektere over et perspektiv som de ikke er en del av. Det handler om å sette seg inn i barnets tanker, følelser og livssituasjon og hva barnet sine ønsker er (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 49). I barnevernsarbeid er relasjon mellom saksbehandler og barnet avgjørende for om man klarer å ha et barneperspektiv i samtalen (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 110). «Barnets perspektiv» handler om barnets egne fortellinger. Her ønsker man å behandle barnet som aktør og ekspert på sitt eget liv. Det stiller store krav, for eksempel at saksbehandler må samtale med barnet om vanskelige ting (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 49). Ved å bruke begge disse innfallsvinklene til barneperspektivet, ønsker man å respektere barnet som verdifull informant, hvor man som saksbehandler innhenter informasjon fra barnet selv som man ikke kunne skaffet på annen måte. Barneperspektivet handler om mer enn å snakke og lytte til barn. Det betyr at man også må arbeide for barnets beste, som kan være et genuint ønske om å bedre barnet sin livssituasjon og vilkår, samt se og høre på barn sine meninger (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 50).

2.4 Barns sosiale deltakelse - sett i lys fra en sosiokulturell teori

Barn som sosiale aktører: Ulvik (2019, s. 124) forklarer at man i en sosiokulturell teoritradisjon ønsker å se på barnets muligheter og handlinger i lys av historiske, materielle, kulturelle og sosiale betingelser. Her ser man på barnet som en kompetent aktør som kan bidra til å skape endringer i livet sitt. Når barnet får mulighet til å være en sosial deltaker, gir det rom for at barnet kan utforme sine muligheter. Barnet blir i sosiokulturell teoritradisjon sett på som et subjekt, ikke bare som et objekt for den voksne sine handlinger. Det vil si at man vektlegger at barnet får være med å utforme sine muligheter i livet og at man forstår at utvikling skjer gjennom sosial deltakelse og i samspill mellom barnet (Ulvik, 2019, s. 124). Ulvik (2019) forklarer at man i samfunnet ønsker å gi barna utviklingsstøtte for å gjøre dem til kompetente aktører i livet. I vår tidsperiode verdsettes det at man har kompetanse til å inngå gjensidige relasjoner og til å være en autonom aktør. Når man ser det i lys av det sosiokulturelle blikket, er man interessert i relasjoner, de sosiale sammenhengene og i barnets hverdagsliv. Det gir interesse for barna som, meningsskapende og handlende aktører i sitt eget liv (Ulvik, 2019, s. 124).

Kontekstualiserende blikk versus individualiserende blikk: Ved en individualiserende tenkemåte setter man søkelys på egenskaper ved barnet eller familien. Det kan være for å forstå hvordan et problem har oppstått, eller for å løse problemet. Ved å ha et individualiserende blikk ønsker man at barnet skal være med på å utforme seg som aktør (Ulvik, 2019, s. 127). Ved en individualiserende tenkemåte forklarer Ulvik (2019, s. 128) at barn ikke blir mindre avhengig av sosiale relasjoner, men det kan bli mindre synlig ved denne tenkemåten, som kan skape konsekvenser i en samfunnsmessig prosess. For eksempel at man søker forklaring på et problem om det enkelte barnet, som kan gjøre at den større konteksten barnet inngår i, kan bli mindre synlig. Ved å ha et kontekstualiserende blikk forklarer Ulvik (2019, s. 128) at man ønsker å ha et blikk som undersøker hele konteksten barnet er i, som kan være skole, hjemmet, klassemiljøet, samt ha kunnskap om for eksempel retningslinjer. I lys av sosiokulturell teori ønsker man å se barnet i kontekst, og ikke bare barnet som en analyseenhet. Som vil si at man ønsker å gjøre en grundig undersøkelse av det *enkelt*e barnet i konteksten den er i. I barnevernssammenheng snakkes det ofte om å ha søkelys på barnet, som *kan* gjøre at man som

saksbehandler har en individualiserende forståelse, men behøver ikke (Ulvik, 2019, s. 128).

Barn som meningsskapende aktører: I sosiokulturell teori beskriver Ulvik (2019, s. 130) at man vektlegger mening og meningsskaping som viktig hos det enkelte barnet. Det betyr at barnet skaper mening i sosiale felleskap og ikke i isolasjon. Når barnet er med som deltaker i egen prosess, er det enklere for at barnets ønsker og intensjoner formes og uttrykkes. Slik blir barnet med på å skape mening, ved å formidle sine egne erfaringer og forståelse. For å få til dette, er det viktig at saksbehandler har forståelse for å se barnet som et meningsskapende menneske og som en viktig ressurs. Det har også betydning for hvordan man som saksbehandler tenker om barns rett til medvirkning, som er uttrykt i FNs barnekonvensjon og barnevernloven (Ulvik, 2019, s. 130). Som saksbehandler vil det være viktig å rette fokus mot barnets meningsdannelse og forståelse. På den måten kan man få til en samtale som er utforskende, og få kunnskap om barnets forståelse av situasjonen (Ulvik, 2019, s. 131).

2.5 Barrierer for barns deltakelse i barnevernet

Det er flere forhold som spiller inn på om barnets mening blir etterspurt og vektlagt. Strandbu og Vis (2016, s. 151) refererer til studien gjort av Vis (2014), hvor det kommer frem at en av de viktigste årsakene til at barn ikke får medvirke handler om organisatoriske forhold, som kan være at saksbehandler har knapp tid i arbeidet sitt. Hva slags holdninger og synspunkter saksbehandler har er også en årsak for hvordan barns medvirkning blir tilrettelagt (Strandbu & Vis, 2016, s. 151). Det er tre hovedtyper av barrierer for å involvere barn som går igjen. Strandbu og Vis (2016, s. 151) refererer til studien gjort av Vis, Holtan & Thomas (2012), hvor det første handler om hvilken kompetanse saksbehandler har når det gjelder barnesamtaler. Noen saksbehandlere velger å ikke snakke med barn fordi de mener de ikke har den rette kompetansen. En annen grunn til at saksbehandler unnlater å samtale med barnet er at de tror det kan være skadelig for barnet å snakke om sensitive temaer, hvor saksbehandler kan ha en antagelse om at barn er sårbare. Mangel på involvering begrunnes med at man ønsker å beskytte barnet. En annen grunn til at saksbehandler ikke samtaler med barnet er at de mener deltakelse ikke alltid er

nødvendig, som kan henge sammen med at det i noen saker kan være begrensede handlingsalternativer (Strandbu & Vis, 2016, s. 151).

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

Jeg har valgt å bruke litteraturstudie som metode i min bacheloroppgave. Dalland (2020, s. 53) skriver at det er oppgavens problemstilling som i hovedsak tar utgangspunkt for valg av metode. Dalland (2020, s. 56) setter søkelys på at valg av metode bør gjøres i tråd med det som er praktisk gjennomførbart innenfor den tidsrammen man har til disposisjon. På bakgrunn av tidsrammen for utførelsen av bacheloroppgaven min, anser jeg litteraturstudie som en hensiktsmessig metode for meg.

Litteraturstudie er en omfattende og analyserende studie av litteratur. Ved å bruke denne metoden søker man etter tidligere litteratur, vurderer og analyserer ulik litteratur, som vil gi meg mulighet til å utforske barn og saksbehandler sine erfaringer i sammenheng med informasjon fra forskning (Aveyard, 2019, s. 2). Metodens fremgangsmåte innebærer at man søker etter relevant litteratur for å besvare valgt problemstilling. Her må man evaluere litteraturen man har funnet (Aveyard, 2019, s. 3). Ved å bruke denne metoden kan man få ny innsikt rundt valgt tema (Aveyard, 2019, s. 15). Jeg har valgt ut litteratur til oppgaven som jeg har vurdert som egnet for å besvare min problemstilling, som jeg skal presentere nedenfor i lys av et litteraturhieraki.

3.2 Min søkeprosess

Jeg skal i denne delen vise til hvordan jeg arbeidet med å søke etter litteratur til oppgaven. Jeg søkte mye i ulike databaser med god hjelp fra bibliotekets ansatte og endte til slutt med å bruke databasene Socindex, Norart og Google scholar. Det ble en del treff, jeg leste meg derfor gjennom overskrifter og abstrakter for å se hva som var relevant til min problemstilling. I tillegg har jeg sett på relevante bachelor og mastergradsavhandlinger for å se hva slags forskningsartikler de har brukt. Jeg har bemerket meg i søkeprosessen at det er mye forskning om barns medvirkning i barnevernssaker, men søket medvirkning i *undersøkellesfasen* ga meg betraktelig

færre forskningsartikler. Jeg la merke til at artiklene som kom opp, tok opp undersøkelsesfasen som en del av et større tema, som har gjort det vanskelig for meg å finne mye forskning spesifikt på *barnevernets undersøkelsesfase*. Dette er noe Christiansen (2012) formidler i sin artikkel «*Hvorfor har barnevernet problemer med å se og behandle barn som aktører*» at det er vanskelig å finne studier som har spurt barn direkte om hvorfor barnevernet har problemer med å la dem medvirke i sin sak. Derfor har jeg sett det hensiktsmessig å bruke to rapporter som er basert på blant annet kvalitative intervjuer med barn og saksbehandler, samt to forskningsartikler.

Foreleseren min gjorde meg oppmerksom på at ikke alle artikler ligger ute i databaser, for eksempel artikler som er publisert i fonteneforskning.no. For å være sikker på at jeg ikke utelukket viktige artikler gjorde jeg i tillegg et manuelt søk på internett som Aveyard (2019, s. 89) kaller for *snøballmetoden*, hvor artikkelen til Paulsen (2016) kom opp.

En mer detaljert presentasjon over søkene mine ligger i «Vedlegg 1 - Søkelogg». For å finne artiklene har de norske søkeordene i databasen vært: barn*, barnevern*, medvirkning*, undersøkelse* og barnevernundersøkelse*. For å finne litteratur som er publisert i internasjonale tidsskrifter har de engelske søkeordene vært: participation* or engagement* or involvement*, child*, «social work*», «child welfare*» or «child protection*». Det ble mange treff, jeg valgte meg derfor ut noen inklusjon- og eksklusjonskriterier som Aveyard (2019, s. 77) påpeker er viktig å ha når man søker.

Inklusjonskriterier:

- Artikler publisert etter 2016, fordi jeg ønsket oppdatert informasjon og forskning.
- Norske eller internasjonale artikler, fordi jeg ønsket å undersøke både norske og internasjonale forhold, da det kan ha en sammenheng.
- Inkludere barn i alder 0-18 i søkene, fordi barnevernet og lovdata omtaler barnet som barn frem til de er 18 år.
- Inkludere barn og saksbehandler sine synspunkter om barnevernsundersøkelsen, fordi dette er essensielt for min problemstilling.

Eksklusjonskriterier:

- Publisert før 2016, fordi informasjonen kan være utdatert. Også på bakgrunn av mye søking har jeg observert at det er de siste årene det har kommet ut relevant forskning og rapporter om «*medvirkning i undersøkelsesfasen*».
- Artikler som gikk utenfor undersøkelsesfasen, fordi det blir for stort omfang å undersøke innenfor min tidsramme.

3.3. Mine artikler og rapporter i denne studien

<i>Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet</i>	Veronika Paulsen (2016)	Forskningsartikkel
<i>Å medvirke når barnevernet undersøker. En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøkelsesarbeid</i>	Havnen et al. (2020)	Rapport utgitt på vegne av Bufdir
Meaningful participation for children in the Dutch child protection system: A critical analysis of relevant provisions in policy documents	Bouma et al. (2018)	Forskningsartikkel
<i>Familiens og barneverntjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser</i>	Lurie et al. (2018)	Rapport gjennomført ved RKBU Midt- Norge

3.4 Litteraturhierarki

Når man bruker litteraturstudie som metode ønsker man å finne forskning og litteratur som skal besvare oppgavens problemstilling på best mulig måte (Aveyard, 2019, s.

65). Ved å se på litteraturhierarki kan man se på hvilken litteratur man anser som sterkeste. Forskning som er øverst i hierarkiet vil være mer gyldig og sterkere enn forskning som er nederst i hierarkiet (Aveyard, 2019, s. 66). Når jeg valgte ut litteratur så hentet jeg inspirasjon fra Dalland (2020) sitt litteraturhierarki. Øverst på litteraturhierarkiet har man vitenskapelige tidsskrifter, etterfulgt av vitenskapelige bøker, fag- og forskningsrapporter, lærebøker og offentlige publikasjoner (Dalland, 2020, s. 144).

Jeg har i denne oppgaven inkludert to forskningsartikler som er fagfellevurdert. Vitenskapelige artikler kan man se ligger øverst på hierarkiet, som vil sikre at litteraturen er troverdig i stor grad, da den har måtte bli fagfellevurdert av andre eksperter på feltet. Artikkelen til Paulsen (2016) og Bouma et al. (2018) er begge vitenskapelige artikler som betyr at det er forskning som stiller sterkt. Veronika Paulsen er forsker og forskningsleder ved NTNU. Helen Bouma er også forsker.

Jeg har valgt å inkludere to offentlige rapporter i min litteraturstudie. Selv om de ikke ligger øverst i hierarkiet har jeg likevel inkludert dem, fordi jeg fant det vanskelig å finne forskning som kun tok opp «*barns medvirkning i undersøkelsesfasen*». Jeg vurderte rapportene som troverdige og holdbare til min oppgave da det er kjente forskere og forfattere som har publisert begge rapportene. Rapporten til Lurie et al. (2018) er gjennomført ved RKBU Midt- Norge, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge- Psykisk helse og barnevern. Jim Lurie er forsker, og kollegaer som har vært med å skrive rapporten har publisert kjent forskning og skrevet bøker. Rapporten til Havnen et al. (2020) er gitt på oppdrag av Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (Bufdir) som jeg vurderer som troverdig kilde. Prosjektleder er førsteamanuensis Svein Arild Vis og forsker Karen Havnen. Flere av kollegaene som har vært med å skrive rapporten har skrevet mye forskning på feltet, og noen har skrevet kjente fagbøker.

3.5 Kildekritikk

Artiklene jeg har valgt å bruke i min oppgave er nøye utvalgt gjennom mine inklusjons- og eksklusjonskriterier. Jeg har søkt opp alle forfattere og forskere som jeg har inkludert i min oppgave, og ser at det er personer som har publisert mye forskning eller skrevet bøker som gjerne brukes på høyskole og universitetsnivå.

Likevel vil jeg påpeke at jeg har ingen tidligere erfaring med å søke i database, som kan få utfall for resultat av data, som at jeg har utelatt artikler som kunne vært relevant for min oppgave. Derfor var det viktig for meg å få hjelp til å kritisk vurdere artiklene. For å strukturere min kritisk tenking, valgte jeg ut seks spørsmål fra boken til Aveyard (2019, s. 108) om kritisk tenking som jeg har satt inn i en tabell og vurdert artiklene mine ut ifra. Hver artikkel har en egen tabell med disse seks spørsmålene hentet fra boken til Aveyard (Aveyard, 2019, s. 108). Tabellene ligger som «Vedlegg nr. 2 – Kritisk vurdering av artikler».

4.0 Presentasjon av artikler med funn

I dette kapittelet skal jeg presentere artiklene og rapportene som jeg har valgt å inkludere i oppgaven med søkelys på funn. Jeg skal systematisk presentere hver artikkel for seg i delkapittel. Oppgavens funn viser både muligheter og utfordringer for barns deltakelse i barnevernets undersøkelsesfase. Dette skal jeg ved hjelp av teori drøfte i neste kapittel.

4.1 Artikkel 1

Den første artikkelen jeg skal presentere er *Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet* av Veronika Paulsen (2016).

Formål: Denne forskningsartikkelen handler om barn og unges medvirkning i barnevernet, og er basert på kvalitative intervjuer med 45 ungdommer i alderen 16-26 år. Artikkelen utforsker særlig to problemstillinger. Den ene er i hvilken grad barnet opplevde medvirkning i kontakten med barnevernet. Den andre problemstillingen som ble undersøkt er hvilke faktorer som påvirker graden av medvirkning. Da sett i lys av barns alder, antall møtepunkter og relasjonen mellom barnet og saksbehandler (Paulsen, 2016, s. 4). Felles for alle som er intervjuet er at de har hatt ulike utfordringer i barndommen og har hatt kontakt med barnevernet i perioder av livet.

Funn: Gjennomgående i intervjuene til Paulsen (2016) er at det er ulik grad av medvirkning, men at den største delen av barna opplevde lite medvirkning. Når barna opplever liten eller ingen medvirkning kommer det frem at de ikke blir hørt eller får lite

informasjon fra saksbehandler. Felles er at barna ønsker at saksbehandler skal høre mer på hva de sier, og at det de sier skal tillegges mer vekt (Paulsen, 2016)

Funnene viser at det kan se ut til at graden av medvirkning henger sammen med barnets alder. Barn som var i barnehage- eller tidlig skolealder, opplevde liten eller ingen medvirkning (Paulsen, 2016, s. 9) Gjennom analysene kommer det frem at medvirkning i barnevernet som regel ikke skjer før 15 års alder (Paulsen, 2016, s. 12). Funnene viser at samtaler gjerne blir gjennomført med andre personer til stede, som gjør at barna ikke tør å fortelle om hvordan de egentlig har det. En beskrivelse som ofte kommer igjen blant intervjuene til Paulsen (2016) var at barna hadde vært til stede på samtale med saksbehandler uten at de blir hørt, og at barnas behov og meninger blir tillagt liten vekt, i tillegg til at samtalene bærer preg av å være informasjonssamtale. Det kommer frem at barna opplevde medvirkning når de har fått god informasjon og blitt hørt. De har møtt saksbehandler flere ganger, vært i alenesamtale med saksbehandler, i tillegg har de fått være med i beslutningsprosessen. Selv om saksbehandler tok beslutninger som de ikke ønsket, opplevde de likevel medvirkning fordi barna opplevde å være med i hele prosessen. Det kommer også frem i artikkelen til Paulsen (2016) at god relasjon med saksbehandler er en av de viktigste faktorene for en god medvirkningsprosess, som fremmer barn sin trygghet til å stille spørsmål og ytre sine meninger. Funnene i artikkelen viser tydelig at alder til barnet, relasjonen til saksbehandler og møtepunkter spiller inn på i hvilken grad barnet opplever å medvirke. Paulsen (2016, s. 13) peker på at for å få til gode medvirkningsprosesser må saksbehandler ha tid til og ressurser til det.

4.2 Artikkel 2

Neste artikkel jeg skal presentere er *Å medvirke når barnevernet undersøker. En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøkelsesarbeid* av Havnen et al. (2020).

Formål: I sammendraget til Havnen et al. (2020) står det at dette er den femte delrapporten som er publisert fra prosjektet «Barnevernets undersøkelsesarbeid – fra bekymring til beslutning» utgitt av RKBU Nord. Oppdraget er gitt på vegne av Bufdir. Det kommer frem i sammendraget at rapporten handler om barn og foreldres

erfaringer med medvirkning i undersøkelsesarbeidet. Det er brukt kvalitativ og kvantitativ data fra 1123 undersøkelsessaker, i tillegg til intervju med barn, foreldre og kontaktpersoner i 12 saker. Formålet med rapporten var å finne ut om informantenes erfaringer med barnevernet fra første kontakt til saken konkluderes. Havnen et al. (2020, s. 2) beskriver at hensikten med rapporten er å bidra med mer kunnskap om barns medvirkning i barnevernets undersøkelse, slik at medvirkning blir ivare tatt på en best mulig måte.

Funn: Rapporten til Havnen et al. (2020, s. 3) viser at barnevernet hadde samtale med 60% av barna, mens de resterende 40% hadde aldri samtale. Barn som var over 6 år, hadde saksbehandler samtale med i 73% av tilfellene. I rapporten kommer det frem grunner til at saksbehandler ikke hadde samtale med barnet i kun en femtedel av sakene, som kunne være på grunn av barnets alder (Havnen et al., 2020, s. 3). Samtalenes innhold viser seg i en i flere av sakene å være «informerende» samtaler, i tillegg til at mange samtaler ikke hadde som hensikt å innhente barnets synspunkt. Funnene viser at barns medvirkning er begrenset i sakene. Gjennomgående i artikkelen til Havnen et al. (2020) er at barnets uttale blir indirekte brukt for å styrke overordnet vurderinger, eller at barns uttalelser ikke blir nevnt i tiltak.

Det kommer også frem at mange av barna var positive med kontakten til saksbehandler, spesielt når de opplevde at saksbehandler ga god informasjon fra start, lyttet til dem og ønsket å hjelpe. Funnene til Havnen et al. (2020) viser at barn opplevde god informasjon fra starten av undersøkelsen, men dårlige informasjon underveis og mot slutten av undersøkelsen. Det som kommer frem fra saksbehandler sin side var at de ikke synes det var vanskelig å snakke med barna, og at de var opptatt av å skape god relasjon gjennom å møte barnet flere ganger, dersom det var mulig innenfor de rammene de har i undersøkelsesarbeidet. Funnene viser at halvparten av barna hadde samtale alene med saksbehandler, mens resterende hadde samtale med familie, barnehage eller skole til stede. Det kommer frem i rapporten til Havnen et al. (2020) at flertall av barna ikke likte når saksbehandler hadde samtale med dem på skolen da det kunne skape uro og forklaringsproblem for barnet når det skulle snakke med medelever. Barna formidlet gjennom intervju at de ønsker at saksbehandler skal være fleksibel i forhold til møtested. Barna hadde

hovedsakelig positiv erfaringer fra samarbeidet, men hadde gjerne en underliggende frykt for barnevernet i starten av undersøkelsen (Havnen et al., 2020).

4.3 Artikkel 3

Tredje artikkel jeg har valgt ut er *Meaningful participation for children in the Dutch child protection system: A critical analysis of relevant provisions in policy documents* av Bouma et al. (2018).

Formål: I denne studien blir barns deltakelse i det nederlandske barnevernssystem undersøkt. De sentrale retningslinje dokumentene og lovverk som er relevante for det Nederlandske barnevernssystem blir analysert for å finne ut om hvordan barns deltakelse er innbygd i dette (Bouma et al., 2018, s. 279).

Funn: Medvirkning tar en viktig plass i retningslinjedokumentene. Funnene viser at retningslinjene ikke alltid er tydelig på barns deltakelse i barnevernet. Bouma et al., (2018) finner at rapporteringen ikke er tydelig nok, slik at det kan være vanskelig å skille om det er barns deltakelse som er nevnt.

Det er enighet i dokumenter og retningslinjer om at åpenhet og informasjon til barn er viktig, men ut ifra funnene praktiseres det ulikt. Det å informere barn er ikke beskrevet i de fleste retningslinjedokumentene, mens andre ønsker å sikre rettferdighet ved at hvert enkelt barn skal ha rett til å vite hva de kan forvente når de er involvert i en undersøkelse (Bouma et al., 2018). Hvordan informasjonen bør gis er sjeldent spesifisert i de ulike dokumentene som Bouma et al. (2018) undersøkte. Når man skal gi informasjon til barn viser funnene seg at det er mer innholds relatert.

Funnene viser at jo eldre barnet er, desto mer informasjon får man fra saksbehandler. Det samme gjelder høring og beslutninger som gjelder barnet, det skjer i henhold til alder. Funnene i artikkelen til Bouma et al. (2018) tyder på at det er fokus på at barn bør være aktivt med i undersøkelsen, ha møte med saksbehandler individuelt, samt få medvirke i prosessen, og ikke bare som en engangshendelse. Enkelte dokumenter er mer spesifikke enn andre når det gjelder barns medvirkning, og klare retningslinjer for barns medvirkning er noe som mangler. Hovedfunnene

viser at det er forbedringspotensialer på det å informere barn, høre på dem og involvere de i prosessen (Bouma et al., 2018).

4.4 Artikkel 4

Siste artikkel jeg skal presentere er *Familiens og barneverntjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser* av Lurie et al. (2018).

Formål: Denne rapporten er gjennomført ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge - Psykisk helse og barnevern ved NTNU. I sammendraget til Lurie et al. (2018) kommer det frem at rapporten baserer seg på resultater om familiens og barnevernstjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser. Det ble gjennomført kvalitative intervjuer med fem saksbehandlere, åtte foreldre og seks barn i fem ulike barnevernstjenester i Trøndelag. Målet med rapporten er å få frem hvilke faktorer som fremmer eller hemmer god samhandling i undersøkelsesfasen og om deres opplevelse rundt barnevernsundersøkelsen hvor fokuset er samhandling (Lurie et al., 2018).

Funn: Resultater fra rapporten til Lurie et al. (2018) viser varierende erfaringer med barns første møte med saksbehandler. Det kommer frem at første møte med saksbehandler er viktig, og danner grunnlaget for videre samarbeid. Noen barn opplevde første møte som bra, mens andre ikke. Flere barn hadde første møte med saksbehandler på skolen, hvor barnet ble hentet ut fra klasserommet. Barna det gjaldt opplevde det som vanskelig og stigmatiserende. Funnene til Lurie et al. (2018) viser at barna ønsket å snakke med saksbehandler på et nøytralt sted. Det var flere barn som var fornøyd med medvirkning i undersøkelsesfasen. Felles er at de fikk ytre sin mening, og at det de sa ble tillagt vekt, samt at barnet hadde fått mulighet til å uttale seg om foreslått tiltak. Faktorer som påvirket samhandlingen på en positiv måte for barnet, var når saksbehandler fortonet seg på en trygg og åpen måte. Fra saksbehandler sin side opplevde de prosessen som positiv når det var åpenhet hele veien og når familien ønsket å ta imot hjelp (Lurie et al., 2018)

Det kommer frem i studien til Lurie et al. (2018) at barn opplevde negativ samhandling og medvirkning når de fikk lite informasjon i sin sak, når de ikke fikk ytre

sin mening om tiltak som skal bli satt i gang, eller at saksbehandler videreformidlet informasjon til foreldrene som barnet hadde fortalt. Dette førte til at barna fikk svekket tillitt til saksbehandler. Et tydelig funn i rapporten til Lurie et al. (2018) er hvordan barnets forforståelse preget samhandlingen til saksbehandler i undersøkelsen. Hvis foreldre har en negativ forforståelse, smittet dette over på barna som kunne gjøre undersøkelsesfasen negativ. Fra saksbehandler sin side kommer det frem at det var vanskelig å få til en positiv relasjon med familien når de hadde en negativ forforståelse, fordi familien gjerne var redd for utfallet i saken. Saksbehandler er i denne rapporten stort sett fornøyd med resultatene, fordi saksbehandler følte at familiens behov for hjelp var tilfredsstillt. Studien til Lurie al. (2018) fremhever betydningen av at saksbehandler skal ha god relasjonskompetansen, da det styrker tilliten mellom saksbehandler og familien, som bidrar til en mer vellykket undersøkelse.

5.0 Drøfting

I denne delen skal jeg drøfte funnene fra artiklene og rapportene jeg har presentert opp mot teori, for å besvare problemstillingen min: «*Hva er muligheter og utfordringer for barns medvirkning i undersøkelsesfasen?*».

5.1 Muligheter for barns medvirkning

Informasjon: Barns rett til medvirkning er noe som er nedfelt iblant annet Grunnloven, FNs barnekonvensjon og barnevernloven (Grunnloven, 1814; FNs barnekonvensjon, 1989; Barnevernloven, 1992). I artikkelen til Paulsen (2016) og rapporten til Havnen et al. (2020) viser funnene at det var viktig for barna å få god informasjon i undersøkelsesfasen for å oppleve medvirkning. Det er noe som gjenspeiler seg i rapporten til Lurie et al. (2018) hvor barna og saksbehandler setter søkelys på at åpenhet er viktig for å gjennomføre en god undersøkelse. I artikkelen til Bouma et al. (2018) viser funnene at det er enighet i dokumenter og retningslinjer at åpenhet og informasjon til barnet er viktig. Dette er noe som teorien til Paulsen (2022, s. 14) understreker viktigheten om. For at barnet skal oppleve medvirkning er det viktig at barnet får god nok informasjon. For å få til det, vil det være viktig å ha barneverntjenester som har barnets medvirkning i fokus, som er avhengig av at man har saksbehandler som har en kunnskap og forståelse om medvirkningsprosesser,

og anerkjenner barnet som en viktig samarbeidspartner (Paulsen, 2022, s. 14). Bunkholt og Kvaran (2015, s. 50) setter søkelys på viktigheten av å innhente informasjon fra barnet selv, på den måten inntar man et *barnets perspektiv*. Funnene viser at åpenhet og informasjon er svært viktig i undersøkelsesfasen for å oppleve medvirkning. I lys av funn og teori vil det være viktig som saksbehandler å vise åpenhet og god informasjon fra starten av undersøkelse til saken konkluderes, slik at barnet opplever å bli sett og hørt. På den måten viser man at man er opptatt av å hjelpe barnet og inkludere det i prosessen.

Møteplass og samtaler: I rapporten til Havnen et al. (2020) forteller saksbehandlere at det er viktig for dem å møte barnet flere ganger for å skape tillit. I rapporten til Lurie et al. (2018) viser funnene at det første møte med saksbehandler danner grunnlaget for videre samarbeid i undersøkelsen. Flere av barna ytret et ønske om å møte saksbehandler på et nøytralt sted. Artikkelen til Bouma et al. (2018) setter søkelys på viktigheten med at barn skal få møte saksbehandler individuelt, noe som også gjenspeiler seg i funnene til Paulsen (2016), hvor barna forteller at det er viktig for dem å ha alenesamtale med saksbehandler, i tillegg til å få møte saksbehandler flere ganger. Paulsen (2022, s. 39) beskriver viktigheten med kunnskap fra barnet selv, for å gi god hjelp. Dette er noe som også Ulvik (2019, s. 130) understreker, hvor man som saksbehandler bør rette fokus mot å bruke barnet som deltaker i sin sak, på den måten kan barnet formidle sine erfaringer og forståelse over situasjonen (Ulvik, 2019, s. 130). Ut ifra teori og funn tyder det på at det er viktig for barnet å få møte saksbehandler flere ganger gjennom undersøkelsesfasen, samt ha alenesamtaler, noe som kan henge sammen med at det er enklere for barnet å ytre sin mening og synspunkter når det er alene med saksbehandler versus å ha omsorgspersoner i samme rom. Ved å være fleksibel i valg av møtested, kan det bidra til at man viser barnet at man er opptatt av å møte barnet på deres premisser og ønsker å lytte til deres ønsker og meninger.

Relasjon: Funnene i artikkelen til Paulsen (2016) viser at en av de viktigste faktorene for å skape gode medvirkningsprosesser var god relasjon til saksbehandler. På den måten bidro det til at barna i større grad ønsket å stille spørsmål og ytre sine meninger. I rapporten til Havnen et al. (2020) og Lurie et al. (2018) forteller barna at det var viktig for dem at saksbehandler lyttet til dem, og viste

at man hadde et ønske om å hjelpe dem, som henger sammen med det saksbehandlere i rapporten til Havnen et al. (2020) ytret, at det var viktig for dem å skape god relasjon og tillit til barnet, gjennom å møte barnet flere ganger for samtale. I rapporten til Lurie et al. (2018) viser funnene at det var viktig for barnet å få være med i beslutningsprosessen, å ha en mening om foreslått tiltak, noe som gjenspeiler seg i artikkelen til Bouma et al. (2018), at det er viktig med søkelys på at barn bør være aktivt med i prosessen, noe som er nedfelt i retningslinjer og dokumenter. Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 49) setter søkelys på viktigheten av å inkludere barnet og sette seg inn i barnets tanker og ønsker som kalles *barneperspektiv* (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 49). I barnevernsarbeid er relasjon mellom saksbehandler avgjørende for om man klarer å ha et barneperspektiv (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 110). I vår tidsperiode verdsettes det at man har kompetanse til å inngå gjensidige relasjoner. I lys av sosiokulturell teori, er man interessert i relasjoner og ser på barna som meningsskapende og handlende aktører (Ulvik, 2019, s. 124). Det kan se ut til at en viktig årsak til å skape relasjon og god undersøkelsesprosess, er å inkludere barnet ved å la det ytre sin mening og at man som saksbehandler skal ta på alvor det barnet sier. For å få til dette bør man, som funnene viser, benytte seg av barnet som en aktiv deltaker i prosessen, da barnet er ekspert i sitt liv og sitter på verdifull informasjon.

5.2 utfordringer for barns medvirkning

Informasjon: Funnene i artikkelen til Paulsen (2016) viser at største delen av barna opplevde liten grad av medvirkning, da de opplevde å ikke ble hørt eller fikk nok informasjon fra saksbehandler, noe som gjenspeiler seg i rapporten til Havnen et al. (2020) hvor flere av barna opplevde begrenset medvirkning. Funnene til Bouma et al. (2018) viser at barns medvirkning ikke er tydelig nok i retningslinjene, og at informasjonen som blir gitt til barnet bærer preg av å være innholds relatert. Dette er noe som barna i rapporten til Havnen et al. (2020) og Lurie et al. (2018) også forteller, at de opplever at samtalene bærer preg av å være informasjonssamtale, hvor flere av barna opplevde og ikke få ytre sin mening, eller at deres mening ikke ble tillagt vekt (Havnen et al., 2020; Lurie et al., 2018). Fra 2018 ble det innført krav til begrunnelse i vedtaket, der det skal komme frem i hvilken grad barnets mening er vektlagt (Barnevernloven, 1992, § 6-3 a). Selv med lovverk og retningslinjer for hvordan barns medvirkning skal fremgå og dokumenteres, viser likevel funn at ikke

alle opplever god nok medvirkning. Det kan henge sammen med at loven gir rom for skjønn og tolkning, eller at retningslinjene ikke er tydelige nok.

Rapporten til Havnen et al. (2020, s 3) viser at barnevernet hadde samtale med 60% av barna, mens de resterende 40% hadde aldri samtale. Barn som var over 6 år, hadde saksbehandler samtale med i 73% av tilfellene. I rapporten kommer det frem grunner til at saksbehandler ikke hadde samtale med barnet i kun en femtedel av sakene, som kunne være på grunn av barnets alder (Havnen et al., 2020, s. 3). Dette er noe som gjenspeiler seg i funnene til Paulsen (2016, s. 9) og Bouma et al. (2018) hvor graden av medvirkning ser ut til å være aldersbasert. Jo eldre barnet er, desto mer sjanse er det for at barnet får informasjon og blir samhandlet med. Barns rett til deltakelse er nedfelt iblant annet barnevernloven § 6-3, hvor det formidles at barn som er 7 år, eller yngre barn som kan danne seg egne meninger skal få informasjon og få uttale seg før det tas avgjørelser (Barnevernloven, 1992, § 6-3). Ut ifra det kan det se ut til at retningslinjer og krav til dokumentasjon ikke praktiseres godt nok i barnevernet, da yngre barn ikke får medvirke slik som de har krav på.

Møteplass for samtale: En annen årsak hvor barn opplevde utfordring med medvirkning er når samtalen blir gjennomført på skolen, hvor barnet blir tatt ut av klasserommet. Dette er noe som flere av barna i rapporten til Havnen et al. (2020) og Lurie et al. (2018) beskrev som vanskelig og stigmatiserende. I funnene til Bouma et al. (2018) viser det seg at det å informere barn ikke er beskrevet tydelig nok i de fleste retningslinjedokumentene. I rapporten til Lurie et al (2018) viser også funnene at en del av samtale blir gjennomført med andre til stede, som gjør det vanskelig for barnet å ytre sin mening, noe som også gjenspeiler med funnene i artikkelen til Paulsen (2016). I rapporten til Havnen et al. (2020) hadde kun halvparten av barna samtale med saksbehandler alene. Strandbu og Vis (2016, s. 151) referer til studien gjort av Vis (2014), hvor det kommer frem at en av de viktigste årsakene til at barn ikke får medvirke, handler om at saksbehandler kan ha knapp tid i arbeidet (Strandbu & Vis, 2016, s. 151). Det er tre hovedtyper av barrierer for å involvere barn som går igjen. Strandbu og Vis (2016, s. 151) refererer til studien gjennomført av Vis, Holtan & Thomas (2012), der det handler om hvilken kompetanse saksbehandler har når det gjelder barnesamtaler, noen saksbehandlere unnlater å snakke med barn fordi de tror det kan være skadelig for barnet å snakke om sensitive temaer, og at

saksbehandler mener at deltakelse ikke alltid er nødvendig, som kan henge sammen med at saken har begrensede handlingsalternativer (Strandbu & Vis, 2016, s. 151). Det kan se ut som at mangel på ressurser, tid, og manglende kompetanse fra saksbehandler sin side kan påvirke barns deltakelse i undersøkelsen negativt.

6.0 Avslutning

I denne oppgaven var målet mitt å finne ut om muligheter og utfordringer for barns medvirkning i undersøkelsesfasen. Gjennom funn i artiklene og rapportene, og ved å lese teori ser jeg at det er tre hovedtyper av funn som går igjen for at barnet skal oppleve medvirkning; *god relasjon, informasjon og møteplass*. Som saksbehandler vil det være viktig å gi god informasjon gjennom hele undersøkelsesfasen, møte barnet flere ganger og ha alenesamtaler. På den måten bidrar man til å skape gode relasjonsprosesser. Det vil være viktig som saksbehandler å ha et blikk hvor man anser barn som en kompetent samhandlingspartner, som sitter på verdifull informasjon. Ved å ikke samtale med barnet kan sakens utfall få negativ konsekvens. Funnene viser at barns medvirkning gjerne er aldersbasert, selv om vi har lovverk som skal støtte opp for medvirkning og inkludere barnet, jf. Barnevernloven 6-3 (1992) hvor det står at barn som er 7 år skal få muligheten til å uttale seg. Yngre barn opplevde gjerne liten grad av medvirkning da de ikke ble snakket med, eller at samtalene gjerne var med andre til stede som gjør at barnet ikke ønsket å åpne seg. Etter å ha arbeidet med denne oppgaven, har jeg sett hvor viktig det er for barn å være aktivt med i undersøkelsesfasen og få uttale seg om avgjørelser som gjelder dem.

7.0 Litteraturliste:

- Aveyard. (2019). *Doing a literature review in health and social care : a practical guide* (Fourth edition.). McGraw-Hill Education: Open university press.
- Bouma, H., Lòpez, M., Knorth, E. J. & Grietens, H. (2018). Meaningful participation for children in the Dutch child protection system: A critical analysis of relevant provisions in policy documents. *Child Abuse & Neglect* 79, 279-292
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0145213418300802?mscld=d=d6267d2ab4ca11ec9a4417fe388899d4#kwd0005>
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester* (LOV-1992-07-17-100). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernloven>
- Bufdir. (2022, 16. mars). *Nye tall fra SSB: Færre meldinger til barnevernet*.
https://bufdir.no/aktuelt/nye_tall_fra_ssb_farre_meldinger_til_barnevernet/
- Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Gyldendal akademisk.
- Christiansen, Ø. (2012) Hvorfor har barnevernet problemer med å se og behandle barn som aktører? *Norges barnevern*, 2012, (1-2), 16-30.
<https://www.idunn.no/doi/10.18261/ISSN1891-1838-2012-01-02-03>
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.
- Forente nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 8. januar 1991 (Rev. oms. mars 2003 med tilleggsprotokoller)* Barne- og familiedepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdf/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Forskrift om medvirkning og tillitsperson (2014). *Forskrift om medvirkning og tillitsperson* (FOR-2014-06-01-697). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-06-01-697>

Grunnloven. (1814). Kongeriket Norges grunnlov. (LOV-1814-05-17). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17?q=grunnloven>

Havnen, K. J. S., Christiansen, Ø., Ljones, E. H., Lauritzen, C., Paulsen, V., Jarlby, F. & Vis, S. A. (2020). *Barnevernets undersøkelsesarbeid, delrapport 5. Å medvirke når barnevernet undersøker: En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøkelsesarbeid*. Bufdir.

https://www.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/a_medvirke_nar_barnevernet_undersoker_en_studie_av_barn_og_foreldres_medvirkning_i_barnevernets_undersokelsesarbeid.pdf

Lurie, J., Sørli, H. E., Kvaran, I. & Tjelflaat, T. (2018). *Familiens og barneverntjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser*. (RKBU Midt-Norge Rapport 9/2018).

<https://www.ntnu.no/documents/10293/1263899358/Rapport+9-2018+-%09+Familiens+og+barneverntjenestens+erfaringer+med+barnevernunders%C3%B8kelse%09r.pdf/4d46780c-4549-4cac-aeeb-566dc900f9ed>

NOU 2017:12. (2017). *Svik og svik – Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og familiedepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-12/id2558211/>

Paulsen, V. (2016). Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet. *Fontene*, 16(1), 4-15.

<https://fonteneforskning.no/pdf-15.44730.0.3.addb44a4fe>

Paulsen. (2022). *Barn og unges medvirkning i barnevernet*. Gyldendal.

Strandbu, A. & Vis, S. A. (2016). Barnets deltakelse i beslutningene. I Christiansen, Ø. & Kojan, B. H (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 144-160). Universitetsforlaget.

Ulvik, O. S. (2019). Barn, hverdagsliv og sosial deltakelse – tenkeredskaper fra en sosiokulturell teoritradisjon. I Studsrød, I., Paulsen, V., Kvaran, I. & Mevik, K. (Red.), *Barnevernspedagog: en grunnbok* (s. 123-132). Universitetsforlaget.

Vedlegg 1 - Søkelogg

Database	Søkeord	Antall treff	Kommentar til søk	Inkluderte artikler/ rapporter
Norart	Barn* og medvirkning* og barnevern*	9 treff	Avgrenset årstallet fra 2016-2021 (gikk ikke til 2022), og fikk 9 treff. Vurderte en artikkel som relevant.	<i>Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet</i> av Veronika Paulsen (2016). Kom opp som treff nr. 3.
Socindex	Participation* or engagement* or involvement* AND child* AND «social work*» AND «child welfare* or «child protection*»	145 treff	Avgrenset årstallet fra 2016-2022 og trykket på «Peer reviewed», samt avgrenset språket til engelsk. På søkeordet «social work*» AND «child welfare*» or «child protection*» huket jeg av på «subject terms» før jeg søkte. Deretter trykket jeg på Select og Search with AND. Leste overskrifter og abstrakter og vurderte en artikkel som relevant.	<i>Meaningful participation for children in the Dutch child protection system: A critical analysis of relevant provisions in policy documents</i> av Bouma et al. (2018). Kom opp som treff nr. 1.

Google scholar	Barnevern* medvirkning* undersøkelse* barnevernsundersøkelse*	47 treff	Avgrenset årstallet fra 2016-2022 og leste gjennom overskrifter og abstrakter. Fant to rapporter som relevante.	<i>Å medvirke når barnevernet undersøker. En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøkelsesarbeid av Havnen et al. (2020). Kom opp som treff nr. 2. Og Familiens og barnevernstjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser av Lurie et al. (2018). Kom opp som treff nr. 9.</i>
----------------	---	----------	---	---

Vedlegg 2 - Kritisk vurdering av artikler

Skjema for kritisk vurdering - artikkel 1

Kritiske spørsmål	Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet (2016)
Hvor fant jeg informasjonen?	Artikkelen fant jeg ved å gjøre strukturerte søk i Norart, i tillegg til å gjøre manuelt søk på internett.
Hvordan kom forfatteren frem til konklusjonene?	Paulsen (2016) kom frem til konklusjonen ved hjelp av kvalitative intervjuer av 45 barn som forteller om sine erfaringer med barnevernet.
Når ble dette skrevet?	Artikkelen ble skrevet i 2016.

Hvilke type studie er det, og hva er hovedresultatene?	Det er brukt kvalitativ metode som studie. Hovedresultatene er at barn opplever liten grad av medvirkning og graden av medvirkning påvirkes av; møtepunkter, alder og relasjon.
Hvem har skrevet dette?	Veronika Paulsen, forsker og forskningsleder på barnevernsfeltet ved NTNU.
Hvorfor har dette blitt skrevet?	Paulsen (2016) skrev denne artikkelen for å finne ut i hvilken grad barn opplever medvirkning i barnevernet og hvilke faktorer som påvirker graden av medvirkning.

Skjema for kritisk vurdering – artikkel 2

Kritiske spørsmål	Å medvirke når barnevernet undersøker. En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøkelsesarbeid (2020)
Hvor fant jeg informasjonen?	Rapporten fant jeg ved å gjøre strukturerte søk i Google scholar.
Hvordan kom forfatteren frem til konklusjonene?	I sammendraget til Havnen et al. (2020) står det at forfatterne kom frem til konklusjonen ved å bruke kvalitative og kvantitative data fra 1123 undersøkelsessaker, samt intervjuer med barn, foreldre og kontaktpersoner i 12 saker.
Når ble dette skrevet?	Dette er den femte delrapporten fra forskningsprosjektet «Undersøkelsesarbeid i

	<p>barnevernet: Fra bekymring til beslutning». Rapporten ble skrevet i 2020.</p>
Hvilke type studie er det, og hva er hovedresultatene?	<p>Det er brukt både kvalitativ og kvantitativ metode i denne rapporten. Hovedresultatene er at graden av medvirkning påvirkes av alder. Desto eldre barnet er, jo større sannsynlig er det for at barnet har samtale med saksbehandler. Det kom frem at møtepunkt hadde betydning. Barn liker ikke å bli kontaktet av saksbehandler på skolen. Mange barn hadde positive erfaringer med saksbehandler, hvor de forteller at god informasjon og muligheten til å være med i beslutninger er viktig for dem. Flere av barna opplevde god informasjon i starten av undersøkelsesfasen, men dårligere underveis og mot slutten av undersøkelsen. Barnets meninger og hvorfor barnet ikke var snakket med blir sjelden dokumentert.</p>
Hvem har skrevet dette?	<p>Forfatterne er: Forsker Karen J. Skaale Havnen, Øivin Christiansen, Eirinn Hesvik Ljones, Camilla Lauritzen, Veronika Paulsen, Frederikke Jarlby og Svein Arild Vis.</p> <p>Personene som har skrevet rapporten har blant annet publisert mye forskning på feltet, flere rapporter og noen har skrevet fagbøker.</p>
Hvorfor har dette blitt skrevet?	<p>Oppdraget er gitt på vegne av Bufdir.</p> <p>Rapporten er skrevet med formål om å bidra med mer kunnskap om hvordan barn og foreldre opplever medvirkning i undersøkelsesarbeidet, for å sikre at medvirkning kan ivaretas på en best mulig måte (Havnen et al., 2020, s. 2)</p>

Skjema for kritisk vurdering – artikkel 3

Kritiske spørsmål	Meaningful participation for children in the Dutch child protection system: A critical analysis of relevant provisions in policy documents (2018)
Hvor fant jeg informasjonen?	Artikkelen fant jeg ved å gjøre strukturerte søk i Socindex.
Hvordan kom forfatteren frem til konklusjonene?	Forfatterne kom frem til resultatene ved å analysere retningslinjer, lovverk og dokumenter fra Nederland. Dokumentene ble analysert med følgende spørsmål: 1), temaer barn bør informeres om, 2) hvordan barn blir hørt, 3) aspekter ved å involver barn i beslutningsprosessen, og 4) deltakelse som en prosess (Bouma et al., 2018, s. 283).
Når ble dette skrevet?	Artikkelen ble skrevet i 2018.
Hvilke type studie er det, og hva er hovedresultatene?	I denne studien blir barns deltakelse i det nederlandske barnevernssystem kritisk analysert etter endring i ungdomsloven 2015. Ungdomsloven i Nederland danner grunnlaget for juridiske og det politiske rammeverket for ungdomsomsorgssystemet, som barnevernet er en del av. De sentrale retningslinje dokumentene og lovverk som er relevante for det Nederlandske barnevernssystem blir analysert for å finne ut om hvordan barns deltakelse er innbygd i dette (Bouma et al., 2018, s. 279). Kort fortalt blir det juridiske rammeverket for barns

	<p>deltakelse i barnevernet undersøkt. Hovedresultatene viser at det er forbedringspotensialer på det å informere barn, høre på dem og involvere de i prosessen. Funnene viser at det er fokus på å involvere barn i prosessen, men at det kan være uklare retningslinjer. Artikkelen viser at alderen spiller inn på medvirkning i undersøkelsesfasen, jo eldre barnet er, jo mer informasjon får det. Det å inkludere barn i beslutningsprosessen er det uklare retningslinjer på.</p>
Hvem har skrevet dette?	<p>Forfatterne er: Forsker Helen Bouma, Mónica López, Erik J. Knorth og Hans Grietens. Forfatterne har skrevet flere forskningsartikler.</p>
Hvorfor har dette blitt skrevet?	<p>Dette har blitt skrevet for å undersøke om hvordan barns medvirkning i barnevernssaker er integrert, i lys av lovverk og retningslinjer for barns medvirkning, hvor det ble endring i ungdomssloven i 2015. Selv om det er Nederlandske retningslinje dokumenter og rammeverk som er analysert, er målet med denne artikkelen å gi et grunnlag for å innbygging av meningsfull deltakelse for barn i andre land sine barnevernssystemer (Bouma et al., 2018, s. 279)</p>

Skjema for kritisk vurdering – artikkel 4

Kritiske spørsmål	Familiens og barneverntjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser (2018)
Hvor fant jeg informasjonen?	Jeg fant rapporten ved å gjøre strukturerte søk i Google scholar.
Hvordan kom forfatteren frem til konklusjonene?	Forfatterne har kommet frem til konklusjonen ved å intervjuer fem saksbehandlere, åtte foreldre og seks barn i fem ulike barnevernstjenester i Trøndelag (Lurie et al., 2018).
Når ble dette skrevet?	Rapporten ble skrevet i 2018.
Hvilke type studie er det, og hva er hovedresultatene?	Rapporten bygger på kvalitativ intervjuer. Hovedresultatene er at første møte med saksbehandler bør skje på et nøytralt sted, ikke på skolen. Det er varierende erfaring med medvirking, de som var fornøyde fikk ytre sin mening og få uttale seg om tiltaket. Saksbehandler opplevde undersøkelsesfasen som positivt når det var åpenhet hele veien. Barnets for forståelse kunne prege saken. Saksbehandler er stort sett fornøyd med resultatene.
Hvem har skrevet dette?	Forfatterne er: Forsker Jim Lurie, Hanne E. Sørli, Inge Kvaran og Torill Tjelflaa. Personene som har vært med å skrive rapporten har blant annet publisert relevant

	forskning, rapporter og noen har skrevet fagbøker.
Hvorfor har dette blitt skrevet?	I sammendraget til Lurie et al. (2018) står det at det har blitt skrevet for å finne ut hvilke faktorer som fremmer eller hemmer god samhandling i undersøkelsesfasen. I tillegg ønsket forfatterne å finne ut om barns opplevelse ved undersøkelsesfasen, hvor søkelyset er på samhandling.